

De mica en mica. Experiència de virtualització de l'ensenyament del català C1 i C2

Aina Monferrer
Universitat de València
aina.monferrer@uv.es

Rebut: 9 de març de 2021
Acceptat: 7 de setembre de 2021

Resum

En aquest text, s'ofereix una visió de conjunt del projecte *De mica en mica* de virtualització de materials per a l'aprenentatge de català C1-C2. El que va començar com un projecte personal de compilació de recursos i complement de la docència en el programa del Pla Integral d'Aprenentatge de Llengües per al Professorat en línia, ha pres cos en forma de canal de YouTube amb més de 7.000 subscriptors i un lloc web amb un milió de visites acumulades i amb centenars de recursos d'aprenentatge del català avançat posats a l'abast públic. A més, el projecte *De mica en mica* compta amb canal de Twitch i compte d'Instagram.

1. Introducció

La llavor del projecte *De mica en mica* es planta en les classes en línia de valencià de nivell C1 que, des del curs 2016-2017, s'imparteixen a l'Escola Oficial d'Idiomes de Castelló de la Plana. El Pla Integral d'Aprenentatge de Llengües per al Professorat ([PIALP](#)) en línia fou engegat al 2016 per part del Servei d'Idiomes i Programes Europeus ([SIPE](#)) de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana. En el marc d'aquest projecte pioner, l'autora de *De mica en mica* es feu càrrec durant quatre cursos de la part de docència en línia de valencià, fent servir recursos d'elaboració pròpia per a la preparació de la prova del nivell C1 de valencià dels organismes certificadors oficials: Proves Unificades de Certificació de les Escoles Oficials d'Idiomes (PUC-EOI), Junta Qualificadora de Coneixements de València (JQCV) i Comissió Interuniversitària d'Estandardització d'Accreditacions de Coneixements de València (CIEACOVA).

A hores d'ara, només poden seguir aquest programa professors en actiu del sistema públic valencià que necessiten el certificat de C1 segons la Llei 4/2018 de Plurilingüisme, cosa que representa una cinquantena d'alumnes per curs. Al remat, el procés d'ampliació del web i de creació de vídeos de YouTube que es va iniciar a l'estiu de 2019, ha fet que el projecte *De mica en mica* s'emancipe del programa PIALP i actualment siga un projecte a banda.

2. Canals i tipologies textuais

A hores d'ara, alguns estudiosos de la didàctica de llengües estan analitzant la potencialitat didàctica dels espais per a la creació i consum de nous gèneres textuais que ofereix la xarxa. Daniel Cassany és un d'ells. La idea de Cassany per a integrar tots els *adossats* que conformen l'entorn d'aprenentatge dels estudiants (discursos d'aula física, discursos d'aula virtual, discursos de carrer físic i discursos d'internet) és parlar d'entorn personal d'aprenentatge (EPA) i d'entorn virtual d'aprenentatge (EVA) (Cassany, 2021, p. 21).

En el context actual comunicatiu i laboral, urgeixen l'anàlisi i el desenvolupament de recursos en línia per aprendre català. Més encara en el context valencià, en què el requisit lingüístic és especialment elevat sobretot en l'àmbit de l'ensenyament no universitari.¹ Tot i que assistir a classes formals és l'opció més recomanable, la necessitat de preparació per a proves de certificació de C1 de valencià com a requisit i de C2 com a mèrit per a concursos laborals públics ha fet que moltes persones decidesquen encetar itineraris d'autoaprenentatge. En aquest context és molt important oferir els aspectes següents:

a) Un acompanyament que faça de bastida i de brúixola per a la preparació de les proves. És necessari ací fer veure als alumnes que el que es demana és la competència comunicativa més enllà de l'exclusivament lingüística.

b) Els aprenents autònoms, o alumnes buscant materials de reforçament, necessitaran un *input* comprensible (Krashen, 1985) i alhora motivador (Dörnyei, 2001). El simple fet de triar quan i com estudiar una llengua ja esdevé més motivador que l'assistència obligatòria per horaris.

En aquest marc, analitzarem les característiques i funcions dels gèneres textuais didàctics conreats en el si del projecte d'ensenyament virtual de valencià C1-C2 *De mica en mica*. Cal considerar que hi tenen especial valor les tasques sobre les quals no es poden trobar a penes mostres per a l'estudi consultables a la xarxa ni en llibres de text, però que convé preparar per a l'examen, fet paradoxal: diàlegs a tres, mediació oral i escrita, i comprensió oral consistent en omplir buits d'enunciats.

Tot i que va nàixer com un Moodle de les classes del PIALP en línia del curs 2017-2018, a hores d'ara, el projecte *De mica en mica* es desenvolupa mitjançant tres plataformes interconnectades: canal de YouTube, web i compte d'Instagram. A més, des de setembre de 2021, s'hi ofereix un directe de Twitch els dijous a les 22 h per ampliar les possibilitats d'interacció amb els autoaprenents que ho desitgen. La principal plataforma de *De mica en mica* és el [canal de YouTube](#), amb més de 7.000 subscriptors, que conté els següents tipus de vídeos didàctics:²

Corregint en directe [produccions escrites](#). Són vídeos amb correccions de redaccions comentades en directe i marcades amb colors a partir d'enunciats de tasques similars a les de les proves de C1-C2 de la JQCV, PUC-EOI o CIEACOVA. S'hi fan servir una tauleta i un llapis digital i es captura la pantalla de la tauleta amb veu en *off*.

Corregint en directe [produccions orals](#). El sistema d'enregistrament d'aquest tipus de vídeos és com l'anterior. N'hi podem trobar de dos tipus, a) [notes de veu](#) amb els errors anotats en directe i comentades en veu en *off a posteriori*; o b) enregistraments de situacions d'expressió oral amb tribunal que [simula una prova](#) real amb grafismes que comenten els errors i els encerts en directe i un comentari final de la rúbrica d'avaluació per a cada candidat.

1 La Llei de Plurilingüisme 4/2018 exigeix un C1 de valencià per exercir la docència.

2 El projecte també compta amb un canal secundari en què es penegen vídeos no específicament dedicats a la preparació de cursos de C1 i de C2 de valencià: [Miscel·lània de coses ràndom](#).

Elaboracions pròpies de redaccions, expressions orals i respostes a comprensions orals i escrites. Per oferir-los un procés desglossat de resolució de cada prova, el canal ofereix [vídeos resolent pas a pas](#) els models d'examen [oficials de PUC-EOI 2015 i 2016](#), disponibles al web.

Píndoles visuals de normativa. Es tracta de vídeos breus i amb recursos visuals de suport centrats en un punt concret de la normativa: la pronúncia de la [palatal lateral](#), [interferències](#) en els pronoms febles, el [pronomen feble HI](#), entre d'altres.

Consells concrets aplicats a les proves. Alguns dels vídeos d'aquest tipus, penjats a l'agost de 2019, han superat les 30.000 visualitzacions. S'inclouen idees de vocabulari per a la producció oral, funcionament de les proves i explicacions sobre l'exercici de comprensió escrita d'omplir buits tipus *cloze*, entre d'altres.

Classes magistrals. [Sessions](#) enregistrades d'al voltant d'una hora en què es desenvolupen punts generals de la normativa avançada de català, a partir dels continguts de l'Annex III dels materials *Sapientia* 157 (2019: 183-285).³ Les sessions foren enregistrades durant la tardor de 2019 en el marc de les classes a l'UJI amb alumnat de Comunicació Audiovisual de l'assignatura CA0902. Tot i que no s'esperava que de tingueren d'èxit perquè es tracta d'explicacions magistrals molt llargues, han tingut un nombre elevat de visites.

Classes de YouTube directe. Aquest tipus de vídeo forma part de l'experiència didàctica amb què s'ha volgut donar servei a múltiples públics durant el confinament. Durant tres mesos, s'impartiren setmanalment dues [classes de YouTube directe](#) en què s'explicava i s'orientava l'alumnat seguint les tasques proposades per mitjà de les [instruccions de treball setmanal](#) penjades al web.

Postesmorzars hipertextuals. És un format emparentat amb els programes metalingüístics de les televisions de proximitat (Monferrer-Palmer i Bellido 2016). L'eslògan del programa és *parlem de coses sense trellat en valencià formal*. Al llarg dels deu capítols existents, han aparegut professors de valencià parlant de [ligar en internet](#), el futur del [camp](#), el futur de la [pesca](#), els [riuraus](#) o jugant al joc de taula [La fallera calavera](#), entre d'altres.

El segon dels vèrtexs del triangle és el web [ainamonferrer.com](#). Tot i que existeix des del 2010, només a partir de l'estiu de 2019 es converteix en un lloc de publicació de materials per a la preparació del valencià, amb la incorporació de l'apartat [Per a estudiants de valencià C1 i C2](#). En aquest apartat, s'hi ofereixen més de 200 fitxes de tasques gratuïtes dels tipus, destreses i temàtiques que es demanen en les proves oficials dels nivells C. Les comprensions orals i escrites van acompanyades de solucionaris, i les [comprensions orals](#) inclouen àudios i transcripcions.⁴

Les [expressions escrites](#) inclouen esquemes de l'estructura dels textos que es demanen, amb remarques sobre els principals errors que es podrien cometre i un model d'exemple de cada gènere textual. Les [fitxes d'oral](#) tenen el mateix format i estructura que es fa servir en la prova oficial de PUC-EOI, de manera que l'estudiant es familiaritza amb l'entorn gràfic de la prova.

Els materials del web que més consultes reben són les tasques que ofereix per a practicar i que pràcticament no es troben en cap llibre de text de valencià C1 o C2, tot i que sí que formen part de l'examen.⁵

3 El coneixement de la normativa que apareix en aquest manual gratuït i publicat per l'UJI també es pot autoavaluar amb els [tres qüestionaris](#) que s'han disposat en el web i que contenen 30 preguntes de normativa cadascun, dividits en a) pronúncia i ortografia, b) sintaxi i c) vocabulari.

4 S'hi pot consultar aquest [mapa temàtic](#) per veure els temes que ja s'hi han incorporat en les tasques dissenyades i publicades per De mica en mica.

5 Concretament, es tracta de la [mediació](#), els [triàlegs](#) i la comprensió oral de tipus [omplir buits d'enunciats](#). Pocs manuals incorporen aquestes noves tasques; només alguns publicats a partir de finals de 2020. En destaquem dos de l'editorial Àrbena, l'[Apte 9](#) i l'[Apte 11](#).

3. La interacció

La retroalimentació rebuda és clau en aquest procés de virtualització de la docència i possiblement és el més difícil de monitorar en aquest context hipertextual. Per tal de fomentar el flux d'interacció, aprofitar sinergies en la circulació de la informació i afavorir la interacció entre iguals, cal conduir-la cap a vies públiques: comentaris a entrades del web, a vídeos de YouTube, a posts d'Instagram. Convé evitar-ne les vies privades com el correu electrònic o els missatges directes de xarxes socials. No es pot oferir interacció privada a tothom, ja que excedeix de les capacitats humanes dels autors del projecte. A més, el projecte sovint funciona com un reforçament de les classes presencials, els professors de les quals ja ofereixen interacció individualitzada. Malgrat això, les vies d'interacció més personals que s'intenten mantenir són les següents:

- a) Les històries d'Instagram ofereixen una plataforma òptima per a llançar qüestionaris i preguntes obertes en moments puntuals per anar resolent dubtes a tongades. Es penjen regularment [qüestionaris en històries](#), mentre que les [preguntes obertes en històries](#) s'obrin de manera estratègica abans de les dates de les proves oficials. En ambdós casos, s'ofereixen les respostes en sèries de històries que quedaran guardades permanentment en destacats (*highlights*) del compte.
- b) Els [directes de Twitch](#). En el curs 2021-2022, des de *De mica en mica* també s'està experimentant amb els directes de Twitch com a ferramenta per a l'ensenyament de llengües. Aquesta plataforma de *streaming* permet jugar a videojocs per treballar vocabulari, dur a terme correccions d'expressions escrites en directe, argumentar sobre temes d'actualitat, comentar cançons o resoldre exercicis amb tots els usuaris connectats al directe podent interactuar per escrit mitjançant el xat. Es tracta d'un *work-in-progress* del qual mostrarem els resultats en propers articles.

4. Reflexions finals

Considerem que els materials de *De mica en mica* poden ser útils en els següents sentits: a) autoaprenentatge, és a dir, persones que es preparen per a les proves oficials pel seu compte i que s'han de crear itineraris d'aprenentatge; b) com a complement de classes presencials, per proposar a l'alumnat itineraris d'atenció a la diversitat;⁶ c) en cas d'emergència en què siga impossible la presencialitat en les classes, com fou el confinament de 2020.

Sense esperar-ho, el confinament ha funcionat com a catalitzador per acabar de fer despegar el projecte *De mica en mica*, símptoma evident de la demanda existent d'aquests recursos en la societat catalanoparlant. Una nova manera d'arribar a l'alumnat s'està obrint i generalitzant amb internet. És imprescindible que els docents s'adaptin al nou context, s'actualitzen, perden la por als nous canals i a l'edició audiovisual. Per saber desenvolupar la tasca docent en aquest nou escenari, cal posar-hi temps i imaginació, així com aprofitar la facilitat actual per enregistrar i editar so i àudio amb qualitat i des de casa.

A banda d'això, a pesar que en el programa PIALP en línia només s'imparteix el C1 i els materials estaven pensats per a aquest nivell, quan el projecte ha passat a tindre una dimensió oberta en internet, els materials s'han reorganitzat des de la idea d'un enfocament conjunt de les temàtiques i de la normativa.

Des de l'experiència polièdrica en els nivells C1-C2 (docents, normativa que regula les proves oficials, examinadors, correctors i elaboradors de proves), es pot afirmar que la presentació unificada dels materials és factible pel que fa a la pràctica dels temes susceptibles d'aparèixer en les proves esmentades, així com per al treball de la competència lingüística exigida.⁷

⁶ Els vídeos oferits en *De mica en mica* es poden fer servir com a base per a classes invertides, així com per a l'atenció a la diversitat en alumnes adults, per a reforçar punts de normativa.

⁷ Quant a la recepció, tant en C1 com en C2, el MECR indica que s'ha de ser capaç d'entendre qualsevol tipus de text, independentment de la seua complexitat (Consell d'Europa, 2001, p. 47).

Per acabar, no volem deixar de banda que, malgrat el tarannà innovador d'aquests textos didàctics objecte d'estudi i d'elaboració pràctica, seguim mantenint-nos en el marc de l'*interaccionisme sociodiscursiu* (ISD). Tal com treballa la branca de recerca didàctica en ISD (Bronckart, 2017, p. 7-9), ens basem en l'anàlisi i en la creació de nous mitjans d'ensenyament, sense perdre de vista que els gèneres textuais i el llenguatge són agents de creació de la realitat i que s'aprèn en interacció. La nova conjuntura discursiva apunta que cal seguir aprofundint en l'anàlisi, el disseny i l'experimentació amb materials didàctics que travessen les dimensions de l'aula ramificant-se en multiplicitat de canals, de llenguatges i d'entorns d'aprenentatge.

Referències

- Bronckart, J. P. (1 de setembre 2017). "Interaccionismo sociodiscursivo: ¿De dónde venimos y a dónde vamos?". Conferència de cloenda de la V trobada de l'ISD. <https://isd-international.org/site/wp-content/uploads/2017/11/Conferencia-cierre.Texto-ES.pdf>
- Cassany, D. (2021). *L'art de fer classe*. Anagrama.
- Consell d'Europa (2001). *Marc europeu comú de referència per a les llengües*. Generalitat de Catalunya.
- Dörnyei, Z. (2001). *Teaching and Researching Motivation*. Longman.
- Krashen, S. D. (1985). *The Input Hypothesis: Issues and Implications*. Longman.
- Monferrer-Palmer, A.; Bellido, T. (12 i 13 d'abril 2016). El discurso metalingüístico en las televisiones de proximidad en contextos diglósicos: los casos catalán, valenciano y balear. Comunicació en les V Jornades de Lingüística Hispànica.

